
Etnográfia a mély mediatizáció korában – a KJNT vándorkonferenciája

(Kolozsvár, 2026. október 9–10.)

Konferenciafelhívás

Az utóbbi évtizedek társadalmi, gazdasági és technológiai folyamatai alapjaiban változtatták meg a terep fogalmát és természetét, illetve azt, ahogyan a kutató a terephez hozzáfér/közelít, ahogyan a terepen mozog és ahogyan a terep – a maga sokféleségében – visszahat a kutatóra. Az információs társadalom kibontakozása, a digitalizáció térnyerése, a közösségi média beépülése a mindennapokba, a részvételiség új formái, valamint a mesterséges intelligencia egyre látványosabb jelenléte olyan új tapasztalati keretet teremtettek, amelyben a néprajzi/antropológiai terepmunka hagyományos módszerei és értelmezései is átalakulnak.

A média gyökeresen átalakítja az életvilágok struktúráit. Az egyén és a társadalom egésze a mindennapi élet egyre több területén, egyre gyakrabban, egyre hosszabb ideig és egyre bonyolultabb formában kerül kapcsolatba a médiával. Ezt a folyamatot a szakirodalom mély mediatizálódásnak nevezi, ahol a fogalom arra utal, hogy a média eszközből a mindennapok szervező keretévé, a társas lét formálójává lép elő.

Az egyének mindennapi rutinjait, értékrendjét, magukról és a környezetükről alkotott elképzeléseit a médiával való sűrű és tartós érintkezés formálja, a média révén jön létre a társadalmi valóság. Új kommunikációs formák és rutinok jelennek meg, vagy éppen válnak banálissá. A jelenlét, a részvételiség és a felügyelet új formái állandósulnak, új tudásformák termelődnek. Az élet egyre több területe, a cselekvések egyre nagyobb része digitalizálódik. Algoritmusok elemeznek minket, és személyre szabottan strukturálják, szűrik számunkra a valóságot. Adataink üzemi feldolgozása révén, tudtunk nélkül beleavatkoznak viselkedésünkbe.

A konferencia keretében az etnográfia szemléletére és a mély mediatizáció elméleti perspektívájára támaszkodva a kortárs társadalmi folyamatok természetét kívánjuk megvizsgálni. Olyan empirikus és elméleti kutatások bemutatásának kívánunk teret biztosítani, melyek a mély mediatizáció fogalma mentén leírható technológiai és társadalmi folyamatokra és ezeknek az egyénekre és a közösségekre gyakorolt hatására, valamint a társadalmi gyakorlatok szintjén végbemenő változásokra kívánnak reflektálni.

A konferencián – a teljesség igénye nélkül – a következő témákban és területekről várunk előadásokat:

1. A terep és a közösségek átalakulása: Miként változtatta meg a terepet és a közösségeket a mély mediatizáció? Hogyan értelmezhető újra a terep fogalma a fizikai és digitális világok összefonódásában? Hogyan hat a közösségekre a digitális média aszinkronitása és állhatatossága? Hogyan hat a folyamatos online jelenlét a lokális hagyományokra, a közösségi rítusokra, az emlékezetkultúrára és a személyes intimitásra? Hogyan értelmezhető újra a hely és a lokalitás fogalma a digitális és fizikai terek összefonódásában? Miként alakulnak át a lokális tudások és hagyományok a globális médiatartalmak és a digitális önreprezentációk nyomása alatt? Hogyan jönnek létre új (kollektív) identitások a közösségi média algoritmusai által szervezett platformokon? Milyen szerepet játszanak az algoritmusok és platform-architektúrák a közösségi gyakorlatok és az identitás formálásában?

2. Az etnográfiai terepmunka átalakulása – módszertani és etikai reflexió:

Miként hat a mély mediatizáció a klasszikus etnográfiai terepmunkára? Hogyan alakul a sűrű leírás érvényessége/hitelessége a Big Data és a felületi adatok dominálta tudományos közegben? Mit jelent az etnográfiai részvétel, ha a kutatott közösség elsősorban képernyőkön keresztül kommunikál? Hogyan hatnak a kutatást segítő szoftverek vagy platformok a kutató által gyűjtött adatokra? Milyen hatással van a kutató saját mediatizáltsága a tudományos megismerésre? Mi a nem-emberi ágensek (algoritmusok, mesterséges intelligencia) szerepe az etnográfiai tudástermelésben és a kutatási adatok elemzésében?

3. Az etnográfiai tudás társadalmi hasznosulása: Milyen szerepet kap a mély mediatizáció az etnográfiai kutatások során feltárt ismeretek társadalmi hasznosításában? Hogyan tehetők a digitális terekből nyert kvalitatív adatok érthetővé és felhasználhatóvá a döntéshozók számára? Hogyan hasznosíthatóak az etnográfiai kutatás révén nyert sűrű adatok a digitális fejlesztésekben, a felhasználói élmény vizsgálatában és az algoritmikus torzítások kritikai elemzésében? Hogyan tud az etnográfia kritikai hangként fellépni a technológiai determinizmussal és a platformkapitalizmussal szemben?

4. Algoritmusok, MI és az etnográfus eszköztára: Milyen digitális és/vagy MI-alapú kutatási szoftverek és vizualizációs eszközök állnak az etnográfiai kutatások rendelkezésére? Milyen szerepe lehet a mesterséges intelligenciának és a nyelvi modelleknek az etnográfiai kutatásokban, kezdve a kutatás előkészítésétől, az etnográfiai adatok összegyűjtésén és elemzésén át az eredmények megjelenítéséig?

A konferenciára várjuk minden olyan társadalomkutató jelentkezését, aki kutatásai során szembesült a fentebb jelzett, vagy az ezekhez hasonló tudományos kérdésekkel és kész megosztani a terepen, az adatgyűjtés- és feldolgozás során, vagy a tudásmegosztás terén szerzett tapasztalatait, dilemmáit, az ezekhez kapcsolódó reflexióit.

Az előadások időtartama 20 perc, amelyet 5 perc vita követ. *A konferencia időpontja 2026. október 9–10., helyszíne a Kriza János Néprajzi Társaság székháza.* A konferencia hagyományos formában, fizikai jelenlét mellett kerül megszervezésre. Utazásköltséget nem áll módunkban téríteni; szálláshely korlátozott számban rendelkezésre áll a székházunkban.

A résztvevők jelentkezési szándékát, valamint a tervezett előadás címét és absztraktját a **kriza@kjnt.ro** email-címre várjuk, legkésőbb **2026. szeptember 1-én 14.00 óráig**. Az elhangzott előadások szövegének szerkesztett változatából tanulmánykötetet kívánunk megjelentetni a *Kriza Könyvek* sorozatban. A kötethez a kéziratokat legkésőbb október 15-ig várjuk a kriza@kjnt.ro email címre.

A konferencia szervezői:

Kriza János Néprajzi Társaság

BBTE BTK Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék

Sapientia EMTE Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék

A konferencia szervezőbizottsága:

dr. Jakab Albert Zsolt, a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet tudományos főmunkatársa, a KJNT elnöke
dr. Vajda András, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense, a KJNT alelnöke

A konferencia titkára: Beke András, a KJNT tudományos munkatársa

